

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ УЧАСТІ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

ORGANIZATIONAL FORMS OF BANKS PARTICIPATION IN ENSURING OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGIONS

Юрій ВАСИЛИШЕН,
асистент кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Yuriy VASYLYSHEN,
Assistant, Banking investments chair,
SHEE "Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman"

За сучасних умов інвестиції розглядаються як основний канал отримання доступу до ресурсів, які прискорюють економічний розвиток країни та формують інвестиційну привабливість її регіонів. Отже, варто зазначити, що фінансову складову інвестиційної привабливості регіонів формує саме банківська система. Відповідно без активного залучення банків до процесів регіоналізації України неможливо досягти високого рівня розвитку й підвищення інвестиційної привабливості окремих регіонів.

Тому, усвідомлюючи необхідність переходу до інтенсивного шляху розвитку, виникає необхідність у застосуванні нових механізмів (моделей) та форм участі банків у забезпеченні інвестиційної привабливості регіонів.

Важливість дослідження питань, пов'язаних з організаційними формами участі банків у забезпеченні інвестиційної привабливості регіонів, а також недостатній рівень наукової розробленості цієї проблеми, її наукова і практична значущість визначили **мету дослідження**.

У контексті розв'язання проблем із фінансуванням довгострокових інвестиційних проектів та програм у багатьох сферах господарювання слід використовувати моделі державно-приватного партнерства. Саме партнерство держави й приватного сектору, як правило, позначають терміном public-private partnership (PPP). В українській літературі вживають термін «державно-приватне партнерство» (ДПП).

Система партнерських відносин держави та приватного сектору – це головний елемент функціонування ринкової економіки. Необхідність її створення спирається на два постулати ліберальної концепції розвитку: відповідність між формуванням інститутів приватної власності та процесом прискорення економічного розвитку, високої продуктивності й ефективності економіки, що базується на приватній власності порівняно з господарством, ґрунтованим на державній власності та прямому державному управлінні [1, с. 380]. Так, за своїм змістом ДПП – досить складне, багатогранне й різновекторне поняття.

Світова практика використання різних моделей партнерства держави й бізнесу обумовлена необхідністю реалізації національних, стратегічних та великих інвестиційних програм і проектів пріоритетного соціально-економічного та стратегічного значення. При цьому простежується недостатність державних коштів для забезпечення їх розширеного відтворення та висока ризиковість інвестування в капіталомісткі об'єкти при відсутності гарантій держави.

У цілому протягом останніх десятиліть у багатьох країнах світу в контексті так званої глобальної революції в державному секторі (Д.Кеттл) відбуваються суттєві інституціональні зміни у тих сферах, які раніше завжди перебували в державній власності та в її управлінні [2]. За такого концептуального підходу основою державної політики щодо

фінансового забезпечення має стати взаємодія банків із державними фінансовими установами. Особливу роль в активізації та розвитку інвестиційної діяльності мають відігравати комерційні банки як посередники, які перерозподіляють тимчасово вільні кошти. Це підтверджує те, що стабільність розвитку економіки, інвестиційної привабливості країни та стійкість банківської системи взаємозалежні.

Слід зазначити, що ефективною формою участі в інвестиційному процесі є інвестиційний кредит, який віддзеркалює реальні зв'язки й відносини економічного життя. Банківські інвестиційні кредити є найпростішою формою отримання залученого капіталу, вони не спричиняють додаткових витрат, пов'язаних з емісією облігацій або акцій на фондовому ринку, а також мають значно простіші умови отримання. Інвестиційні кредити можуть передбачати фінансування капіталовкладень та нормованого обігового капіталу. У цьому випадку позика розподіляється на дві частини з визначенням конкретних умов надання й повернення позикових коштів за кожним із цих напрямів.

Важливою умовою розвитку банківського інвестиційного кредитування є встановлення партнерських зв'язків між банками й позичальниками, що дозволяє мінімізувати кредитні ризики. Надаючи довгострокові кредити, банківські установи сприяють розвитку економіки країни, що у свою чергу впливає на розвиток кожного окремого регіону та забезпечує підвищення якості життя населення, в межах якого діє банк. Варто зазначити, що банківська інвестиційна діяльність є надто ризикованою, що в свою чергу зумовлює надмірно високі процентні ставки.

З огляду на багатовекторність ролі й місця банківських установ не слід забувати про такий новий вид банківських послуг, як проектно фінансування. Воно є високоризиковим, оскільки передбачає наявність цілого ряду фінансових, організаційних, технічних, технологічних та інших ноу-хау, а отже, потребує значних фінансових вкладень, тому його можуть надавати банки лише з потужним ресурсним потенціалом, особливо фінансовим та кадровим.

Не менш важливим засобом залучення додаткових коштів є фінансування за допомогою експортно-кредитних агенцій. Кредитування під гарантії експортно-кредитних агентств може здійснюватися за двома схемами:

1) кредит надається вітчизняному банку для фінансування цільового контракту вітчизняного експортера;

2) зарубіжний банк-кредитор надає прямий кредит вітчизняному експортеру під гарантії вітчизняного банку.

Так, на вітчизняному банківському ринку послуги проектного фінансування через експортно-кредитні агенції пропонують такі банки: ВАТ «Райффайзен банк Аваль», АКІБ «УкрСиббанк», ВАТ «Державний експортно-імпортний банк України», АКБ «ТАС-Комерцбанк», КБ «Промінвестбанк» та інші.

Досить поширеною в рамках проектного фінансування великих, зокрема

У статті обґрунтовано форми участі банків у забезпеченні інвестиційної привабливості регіонів, зокрема визначено особливості взаємодії банків із державою та бізнесом, а також засади їх ефективної співпраці. З'ясовано основні види діяльності банківських установ у забезпеченні інвестиційної привабливості регіону.

In the article it is grounded the forms of banks participation in ensuring of investment attractiveness of the regions. In particular, the peculiarities of banks interaction with the state and business as well as the foundations of their effective cooperation are defined. The main activity types of banking institutions in ensuring of investment attractiveness of a region are determined.

Рис. 1. Засади ефективної співпраці державного сектору, приватного бізнесу та банківських установ

*Авторська розробка.

регіональних інфраструктурних проєктів, у світі є практика застосування консорціумних формувань, які з'являються саме для кредитування у тих випадках, коли обсяги окремої позички є завеликими для одного банку, а кредитні ризики потребують участі декількох учасників.

Банки відіграють важливу роль у розвитку фінансового сектора економіки країни. В інвестиційному процесі банки мають стати головними учасниками, а дослідження питання про роль банківського сектора в економіці країни є досить актуальним. Державно-приватне партнерство є дуже ефективним механізмом залучення довгострокових інвестицій, важливим напрямком розвитку банківської інвестиційної діяльності.

Як вже згадувалося вище, в основі відтворення економіки лежать інвестиції, оскільки відтворення господарської діяльності, становлення ринкової інфраструктури, розвиток та оновлення виробничої діяльності значною мірою відбувається з використанням банківських інвестицій, а тому швидкість відтворення економіки залежить від інтенсивності їх використання.

У цьому контексті, ймовірно, можна говорити, що для виконання інвестиційної діяльності банків на пільгових умовах необхідна розробка партнерської моделі взаємодії держави, банків та приватного бізнесу.

У зв'язку з цим цікавою є ілюстрація схеми співпраці, структура якої передбачає спільну роботу державного сектору, приватного бізнесу та банківської установи задля досягнення спільної мети, що зображена на рис 1.

Рис. 2. Стандартна схема проекту державно-приватного партнерства за участі банку

*Авторська розробка.

Одночасно в контексті такого загального розуміння важливо звернути увагу і на джерела фінансування ДПП, що формуються за рахунок:

- 1) фінансових ресурсів приватного партнера;
- 2) коштів державного та місцевого бюджетів;
- 3) фінансових ресурсів, заповнених в установленому порядку;
- 4) інших фінансових ресурсів.

В умовах трансформації національної економіки на сучасному етапі економічного розвитку, перебування України в умовах кризи важливе місце посідає розвиток і формування ефективної банківської системи. Банківські установи організують рух і перерозподіл ресурсів суспільства в їх грошовому вираженні. Через банківську систему проходять грошові розрахунки і платежі суб'єктів господарювання та населення в цілому.

Зауважимо, що головними ознаками, які притаманні банківському бізнесу, є: динамічність; мобільність, саморегулювання та саморозвиток; наявність складних взаємозв'язків, включаючи зворотні, що дозволяє включити банківський сектор до складних систем; різноманітність структури, що проявляється у великій кількості структурних елементів банківського сектора.

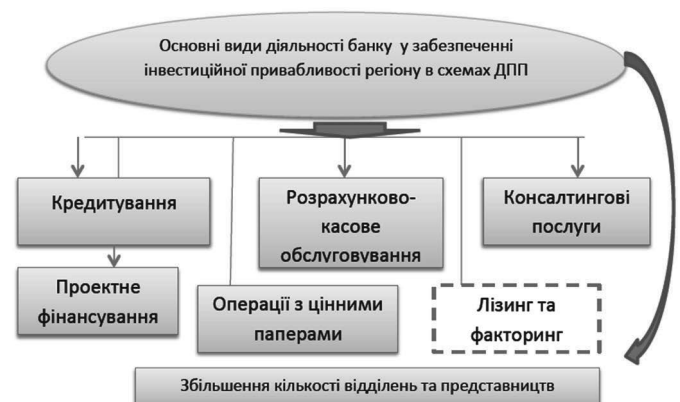
Роль банківських установ у механізмі взаємодії держави та приватного сектора у формі інвестиційної співпраці є однією з провідних. Банки фінансово підтримують пріоритетні інвестиційні та стратегічно важливі інвестиційні (інфраструктурні) проєкти, які відрізняються надмірною ризикованістю, тривалими строками, складністю. Механізм взаємодії держави та банків є сукупністю форм державно-приватного партнерства, за допомогою яких відбувається співпраця державних органів влади та банків, дія яких спрямована на управління, організацію та фінансування інвестиційних проєктів, які забезпечують процес відтворення економіки.

Схематично стандартну схему проєктів державно-приватного партнерства за участі банківської установи зображено на рис. 2.

Не можна обійти увагою і ту обставину, що в порівнянні з іншими учасниками державно-приватного партнерства банківському сектору надається пріоритетне значення. Банківські установи акумулюють фінансові ресурси, які необхідні для економічного зростання, також вони є посередниками у фінансово-кредитних відносинах.

Із вищевикладеного випливає, що в межах функціонування державно-приватного партнерства банки виконують ті види діяльності, що представлені на рис. 3.

Рис. 3. Види діяльності банків у забезпеченні інвестиційної привабливості регіонів у рамках реалізації проєктів ДПП

Партнерство держави й приватного капіталу в забезпеченні інвестиційної привабливості регіону в цілому відбувається за участі чотирьох сторін: централізовані фінансові ресурси держави, місцеві органи влади, приватна компанія та банк [3, с. 130]. Така співпраця має базуватися на принципах партнерства всіх сторін.

На нашу думку, основоположними (базовими) принципами співпраці банківських установ з державою та бізнесом як необхідної умови формування організаційно-інституційної структури фінансового забезпечення інвестиційної привабливості регіону слід вважати такі:

□ диверсифікація ризиків – ризик передається тій стороні, яка може ефективніше ним управляти;

□ принцип концентрації капіталу – це формування або нарощування капіталу завдяки об'єднанню капіталів різних власників (державного, приватного, банківського, іноземного) задля перетворення прибутку на капітал (джерело майбутніх доходів);

□ принцип узгодженості інтересів – це скоординовані дії всіх учасників інвестиційного процесу та оптимізації їх рішень на всіх рівнях управління в країні та регіону зокрема;

□ принцип максимальної віддачі – характеризується тим, що реалізація інвестиційних та інфраструктурних проектів і програм у регіонах має забезпечувати максимальний результат (економічний, соціальний ефекти, екологічний, тощо);

□ принцип інформаційного та нормативно-правового забезпечення – це забезпечення узгодження вихідної інформації, доступності до нормативно-правової бази, накопичення інформації про об'єкт, наукові дослідження, розроблення, впровадження та реалізація; розробка концепцій, проектів, програм розвитку інвестиційної привабливості регіону.

Дотримання принципів підвищення інвестиційної привабливості регіонів дасть змогу поглибити теоретичні засади ефективної співпраці банків, держави та бізнесу, що покликані сприяти формуванню конкурентного середовища, покращити якість, надійність та доступність надання різних товарів і послуг, дозволить оновити інфраструктуру, реалізувати різні стратегічно-важливі програми й проекти, досягти фінансової стабільності в регіонах країни.

ВИСНОВКИ

Банківські установи мають значний управлінський та фінансовий потенціал, що за сучасних умов у контексті розв'язання проблем із

підвищенням інвестиційної привабливості регіону є надзвичайно важливою складовою їх діяльності. Різноманіття форм участі банків забезпечує реалізацію важливих національних, стратегічних регіональних проектів та програм, а в рамках реалізації форм державно-приватного партнерства спостерігається помітний сплеск інтеграційних процесів і посилення тенденції зростання приватного капіталу.

Banking organizations have a considerable managerial and financial potential, which under current conditions in the context of solving problems with the increasing of investment attractiveness of the region, is quite important. Diversity of forms of banks participation provides the realization of important national, strategic, regional projects and programs and within the framework of realization of public-private partnership forms, the notable surge of integration processes and strengthening of trends of private capital increasing is observed.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тараненко І. В. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні / І. В. Тараненко, О. В. Охінко // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 376-386.

2. Черевиков Є. Л. Публічно-приватне партнерство: міжнародна практика та український досвід [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eef.org.ua/img_collection/file/E%20Cherevikov_PPP%20International%20Practice.ppt.

3. Нагорна О. В. Фінансове забезпечення підприємств комунального господарства: дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / О. В. Нагорна – К., 2013. – 198 с.

4. Надолішній П. І., Пироженко Н. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: теоретико-методологічні засади і умови інституціалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2012_10/zmist/R_1/02%20Nadolishni.pdf.

REFERENCES

1. Taranenko I. V., Okhin'ko O. V. Derzhavno-privatne partnerstvo v innovatsiyniy sferi: svitovyy dosvid ta perspektivy rozvytku v Ukraini [Public-private partnership in innovations field: international experience and prospects in Ukraine]. Byuleten' Mizhnarodnoho Nobelivs'koho ekonomichnoho forumu, 2011, no. 1 (4), pp. 376-386 [in Ukrainian].

2. Cherevikov Ye. L. Publichno-privatne partnerstvo: mizhnarodna praktyka ta ukraïns'ky dosvid [Public-private partnerships: international practice and Ukrainian experience]. Available at: http://eef.org.ua/img_collection/file/E%20Cherevikov_PPP%20International%20Practice.ppt [in Ukrainian].

3. Nahorna O. V. Finansove zabezpechennya pidpryemstv komunal'noho hospodarstva [Financial support of communal services]. Kyiv, 2013, 198 p. [in Ukrainian].

4. Nadolishniy P. I., Pirozhenko N. V. Publichno-privatne partnerstvo v Ukraini: teoretyko-metodolohichni zasady i umovy instytutsializatsiyi [Public-private partnership in Ukraine: theoretical and methodological principles and conditions of institutionalization]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2012_10/zmist/R_1/02%20Nadolishni.pdf [in Ukrainian].

UKRAINIAN JOURNAL ЕКОНОМІСТ

Український журнал
«ЕКОНОМІСТ»
з 2011 року
представлений
у міжнародній економічній
наукометричній
базі RePEc.

У зв'язку
з розширенням
розміщення публікацій
в RePEc з 2013 року
змінюються вимоги
до змісту статей.
Уважно слідкуйте
за інформацією в наступних
номерах журналу і на сайті
<http://ua-ekonomist.com>